

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/121/2018
Identifikačné číslo spisu:	7206222624
Dátum vydania rozhodnutia:	20.06.2019
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:7206222624.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ I. T., bytom v T., 2/ B. S. T., bytom v XX S. XXXX, 3/ N. I., bytom v XX/XX-XX D., XXXX G. a 4/ R. T., bytom v T., proti žalovanému S. X., bytom v T., zastúpenému Advokátskou kanceláriou J & J Partners, so sídlom v Košiciach, Palackého 2, v mene ktorej koná ako konateľ advokát JUDr. Ján Juhász, o určenie neplatnosti závetu, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp.zn. 44C/70/2006, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 22. februára 2017 sp.zn. 1Co/197/2016, takto

rozhodol:

Dovolenie o d m i e t a .

Žalobcovia 1/ a 4/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Žalobcom 2/ a 3/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 14. januára 2016 č. k. 44C/70/2006-524 určil, že holografný závet poručiťky C. J., zomrelej X. marca XXXX, do konania predložený žalovaným, je neplatný a rozhodnutie o náhrade trov konania vyhradil samostatnému uzneseniu. V rozsudku právne odôvodnenom ust. §§ 460, 461 a 473, § 476 ods. 1 a 2 a § 477 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „O.z.“) uzavrel, že z výsledkov vykonaného dokazovania, a to najmä zo záverov dvoch v konaní podaných znaleckých posudkov nešlo mať za preukázané, že závet predložený žalovaným vlastnoručne napísala aj podpísala poručiťka (krstná matka manželky žalovaného a sestra právneho predchodcu žalobcov v osobe počas konania zomrelého B. T.), pričom táto v čase uvedenom ako deň datovania závetu už nebola ani spôsobilá prejavíť svoju vôľu (pre zdravotné obmedzenia súvisiace s jej hospitalizáciou a neskoršou smrťou).

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) rozsudkom z 22. februára 2017 sp.zn. 1Co/197/2016 na odvolanie žalovaného napadnutý

rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z.z., dnes už i v znení zákonov č. 87/2017 Z.z. a č. 350/2018 Z.z., ďalej len „C.s.p.“) potvrdil; žalovanému tiež uložil povinnosť žalobcom „nahradiť trovy“ (správne „zaplatiť náhradu trov“ - pozn. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) konania v celom rozsahu. Pri doplnení právnej argumentácie tiež citáciou ustanovení § 37 ods. 1, § 38, § 40 ods. 1 a § 476a O.z. poukázal na prísnu formálnosť závetu ako jednostranného písomného právneho úkonu poručiťľa i s prihliadnutím na nemožnosť neskôr (po smrti poručiťľa) odstrániť prípadné nedostatky, prevzal závery súdu prvej inštancie o nepreukázaní vlastnoručného napísania i podpísania sporného závetu poručiťľkou i o jej neschopnosti urobiť takýto prejav vôle v čase, v ktorom táto mala poruchu činnosti mozgu prejavujúcu sa v prítomnosti kvalitatívnej poruchy vedomia a so zreteľom na tieto skutočnosti a neunesenie žalovaným dôkazného bremena na pravdivosť ním predloženej súkromnej listiny považoval za správny tiež záver súdu prvej inštancie o neplatnosti závetu.

3. Proti takémuto rozsudku podal žalovaný dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z toho, že mu súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces (§ 420 písm. f/ C.s.p.). Podľa presvedčenia dovolateľa je napádaný rozsudok odvolacieho súdu zmätočný a napadnutý vadou nesprávneho právneho posúdenia veci, keď z podstatných častí znaleckých posudkov (dovolaním reprodukovovaných), použitých za základ rozhodnutí nižších súdov, podľa jeho názoru treba považovať za nepochybné, že vlastnoručný závet poručiťľky je pravý a autentický. Navrhoval, aby dovolací súd rozsudky oboch nižších súdov zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvej inštancie.

4. Žalobcovia 1/ a 4/ navrhli dovolanie ako neprípustné odmietnuť, resp. toto zamietnuť (?), majúci za to, že rozsudok odvolacieho súdu, ani ním potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie vytýkanou vadou netrpia a túto najmä nezakladá (s odvolaním sa na uznesenie najvyššieho súdu zo 6. marca 2017 sp.zn. 1 VCdo 2/2017) ani prípadné nesprávne právne posúdenie veci; v ďalšom sa potom pomerne podrobne venovali analýze záverov znaleckých posudkov ponúkanej dovolaním.

5. Žalobcovia 2/ a 3/ dovolacie návrhy nepodali.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala za účinnosti C.s.p. v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana, v ktorej neprospech boli napádané rozhodnutia (oboch nižších súdov) vydané (§ 424 C.s.p.), a to za podmienky jej zastúpenia i spísania dovolania na to určenou osobou (§ 429 ods. 1 C.s.p.), skúmal predovšetkým bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C.s.p.), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho odvolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie, prečo bol namiesto takýto postup (§ 451 ods. 3 veta prvá C.s.p.), potom dovolací súd uvádza nasledovné :

7. Aj za účinnosti C.s.p. (podobne ako skôr za účinnosti jemu predchádzajúceho Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „O.s.p.“) treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (v tejto súv. por. napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 C.s.p.

9. Podľa § 420 písm. f/ C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo

veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú dovolaním namietanú procesnú (tzv. zmätočnosťnú) vadu, sú a/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby - svojou procesnou aktivitou - uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia a b/ miera (intenzita) takéhoto zásahu súdu, ktorej výsledkom je porušenie (nerešpektovanie) práva strany sporu na spravodlivý proces.

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

12. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie alebo spor) znemožňujúca účastníkovi (strane sporu) realizáciu jej procesných oprávnení a măriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní. Pôvodne čiastočne rozdielna a až neskôr zjednotená rozhodovacia prax najvyššieho súdu potom dospela k záveru, že diskutovaný pojem principiálne nemožno vykladať extenzívne - jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu (v tejto súv. por. najmä stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015, v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky uverejnené ako R 2/2016, podľa ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá tzv. zmätočnosťnú vadu, skôr tvoriacu súčasť § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., len výnimočne).

13. V prejednávanej veci o prípad vyššie spomenutej výnimočnosti, a teda ani o prípad nutnosti uplatnenia druhej vety stanoviska R 2/2016 nejde. Výnimka sa má totiž týkať len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, o aký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003), resp. ak odôvodnenie rozhodnutia obsahuje výkladom neodstrániteľné rozpory (protirečivosti).

14. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

15. Pri vyjdení zo stanoviska priblíženého už pod 12. zhora a nutnosti jeho uplatnenia i na režim novej procesnej úpravy niet podľa dovolacieho súdu žiadneho dôvodu na to, aby sa na prípad v prejednávanej veci uplatnila druhá časť právnej vety stanoviska (o výnimke z pravidla). Dovoláním napádaný rozsudok odvolacieho súdu (ako primárny predmet dovolacieho prieskumu) totiž uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská oboch strán sporu k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i pre rozhodnutie rozhodné ustanovenia právnych predpisov,

z ktorých tento súd vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Treba mať pritom na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Z pohľadu spochybniteľnosti úvah odvolacieho súdu je pritom významné len to, či sa tento rozhodne aj doplniť úvahy súdu prvej inštancie a ak áno, či takýmto jeho dopĺňujúcim úvahám nepôjde vytknúť medzerovitost' v uvažovaní alebo také rozpory s dôvodmi súdu prvej inštancie, ktoré už zakladajú prekvapivosť (nečakanosť) uzavretého odvolacím súdom či arbitrárnosť (neodôvodnenosť). V prejednávanej veci však o prípad žiadneho z takýchto nedostatkov nešlo, zvlášť ak stále platí i to, že za vadu podľa § 420 písm. f/ C.s.p. (tak isto ako skôr podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

16. Okrem práve uvedeného (nad rámec poukazu na ustanovenie § 220 C.s.p., ním normované náležitosti odôvodnenia rozsudku a povinnosť súdu dbať i na presvedčivosť odôvodnenia) navyše dovolateľ v prejednávanej veci v dovolaní a/ za tzv. zmätočnosťnú vadu označil nesprávne právne posúdenie a b/ obom nižším súdom vytkol nesprávnosť hodnotenia dôkazov, podržiavajúc si nižšími súdmi neakceptovaný názor o platnosti závetu. V oboch prípadoch tým spôsobil nevymedzenie uplatneného dovolacieho dôvodu spôsobom uvedeným v § 431 až 435 C.s.p. V prvom to tak bolo preto, že treba prísne rozlišovať medzi oboma zákonom predpokladanými dovolacími dôvodmi, a teda aj dovolaniami pre zmätočnosť (podľa § 420 C.s.p.) a pre nesprávne právne posúdenie (podľa § 421 zákona, o ktorom je reč), pričom snaha tvrdiť zmätočnosť a odôvodňovať ju nesprávnym právnym posúdením veci je zjavným vybočením z medzi ustanovenia § 431 ods. 2 C.s.p. (podľa ktorého sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom - rozumej v akej procesnej aktivite alebo naopak pasivite súdu, podraditeľnej pod niektoré z písmen § 420 C.s.p. a nie pod § 421 zákona - spočíva táto vada), pominúc to, že v skutočnosti tu ide aj o pokus o zmiešanie oboch dovolacích dôvodov bez ujasnenia si primárne dovolateľom, o ktorý v konkrétnej veci má ísť. V druhom prípade platí, že platná právna úprava dovolacieho konania pozná len vyššie priblížené dva typy dovolaní a nie aj dovolanie z dôvodu nesprávne zisteného alebo vyhodnoteného skutkového stavu, keď aj v rámci dovolania pre nesprávne právne posúdenie dovolací súd posudzuje výlučne správnosť riešenia nižšími súdmi právnych otázok (questio iuris) a nie otázok skutkových (questio facti), ohľadne ktorých platí zákonná zásada viazanosti dovolacieho súdu skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 C.s.p.).

17. Z týchto dôvodov musel preto najvyšší súd dospieť k záveru, že dovolanie žalovaného nie je prípustné (pokiaľ sa rozsudkom nižších súdov vytýkala ich nepreskúmateľnosť daná nedostatkom dôvodov), resp. vo zvyšku trpí vadou nevymedzenia uplatneného dovolacieho dôvodu spôsobom predpokladaným zákonom. Preto mu neostávalo iné, než dovolanie podľa § 447 písm. c/ C.s.p., resp. podporne aj podľa písmena f/ rovnakého ustanovenia odmietnuť.

18. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C.s.p.).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu vo veci a v časti trov konania žalobcov 2/ a 3/ pomerom hlasov 3 : 0, v časti trov konania žalobcov 1/ a 4/ potom pomerom hlasov 2 : 1.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.